

Izhaja vsaki četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošiljanjem
na dom
na celo leto . 3 fl.
" pol leta . 1 fl. 50 k.
" 1/4 " . — fl. 80 k.
Brez pošiljanja na dom
za celo leto . 2 fl. 50 k.
" pol leta . 1 fl. 30 k.
" 1/4 " . — fl. 70 k.
Posamezni listi se dobijo
pri knjigarju Novaku na
velikem trgu za 5 k.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

„Poduk v gospodarstvu bogati deželo.“

Naročnino sprejema vred-
ništvo v Mariboru.

Rokopisi se ne vračajo,
neplačani listi ne
prijemajo.

Oznanila se prijemajo,
plača za vrstico je 10 k.
in za kolek 30 k.

Štv. 51.

V Mariboru 17. decembra 1868.

Tečaj II.

Vabilo.

Slovenskemu gospodarju je dandanas treba brati. Ne samo zato, da zve, po čem je pšenica, kde se dobi novi plug, ampak tudi zato mora brati, da ko naj hitrej si prilasti vse nove izkušnje in stroje (mašine), ki mu pomagajo pridelke zboljšati in pomnožiti.

Zato dragi rojaki! sezite marljivo po časnikih, ki Vas podučujejo v domačem jeziku si svoj težaven stan v zdajnjih težavnih časih zboljšavati: vse si misli in premišluje, kako si pomaga, tudi Slovenec je bistri glave, ne sme zato zaostati, ampak prekositi še hoče s časom sosede svoje. To je lahko reči, pa težko činiti, zato pa k delu! Mladi se učimo, stari se učimo, vsi pa previdno delajmo, rabimo skušnje imenitnih gospodarjev, da se dokopljemo do boljšega.

Z rodoljubnim srcem se vsede vrednik slovenskega lista k delu in poišče iz vseh naj boljših gospodarskih listov vse, kar bi vtegnolo našim slovenskim kmetom in sploh gospodarjem v korist služiti, uči kakor prav kaki školnik iz poblehne časnikarske stolice o poljedelstvu, živinoreji, sadjoreji in kako se travniki pojijo in gnojnišča napravljajo, kako se v kleti in pivnici ravna, kako se seje in vse tako in enako, kakor to ljubi čitatelji sami veste; pišejo mu tudi naj imenitnejši slovenski gospodarji in povedo, kaj so sami skusili in letos še prinese „Slovenski Gospodar“ celo tudi podobne lesoreze, ki polajšaje popis in razumenje domačih naprav, strojev itd., — ali prašamo lepo pohlevno in odkrito, komu pa vse to pomaga, koga to pisanje in tiskanje in podobanje bistri in uči?

Le onega vse to podučuje, onemu pomaga, kdor vse to bere. Prva skušnja velja. Kdor se je branja lotil, ta je dobljen, on ne popusti več časnika, svojo lastno korist je spoznal, začel mu je biti časnik neopustljiv prijatelj svetovalec. Kdo tudi more sam prepotovati vse dežele, Belgijo in Angleško in Francozko, da se z lastnim očesom uči umetnega kmetijstva? Saj tudi ni treba, saj znamo brati, kmetijski časniki nam vse to povedo, berimo jih. Te dobrote, ki iz branja izvirajo, pa ne deli vrednik sam in jegovi prijatelji pomagači, ampak deli to dobroto vsak, kdor k branju vabi, napotuje. Zato trikrat hvala Vam naprej, ki čitatelje prvence navodujete k branju, ne pravimo to le zarad naše naročnine, ampak posebno zarad slovenskega napredka. Zato pa Vas tudi očitno prosimo naše stare naročnike, naročite se sopen, izposojute marljivo svojim sosedom svoje liste, obešajte jih po krémah, po občinskih pisarnicah in shodiščih, kažite pa tudi svojim sosedom, kako se naj naročijo, komur je k temu volja. Brati je treba dandanas tudi slovenskemu gospodarju, da se dokopljemo do boljšega. Več sosedov se lahko združi, da si skupaj kupijo en časnik, kder pa več zmorejo, kupijo si jih več, posebno priporočamo tudi „Slovenski Narod“, „Novice“ in „Primorca“.

Gospodarski napredek je ena in prva stran, ki jo naj vsak slovenski gospodar ima pred očmi. Druga stran pa ni nič menj imenitna, in ta je društveno izobraženje. Družba da moč. Pod družbo pa si mislimo ravno tak srenjo, kakor čitalnico, ravno tak založnico, kakor skupno reševanje pri dačah, okrajni, deželni, državni zastop, volitve in tabore.

Dandanas pravijo, da vlada ljudstvo po svojih zastopnikih. Dobro, če je to res, pa si kuje ljudstvo samo vso srečo in nesrečo, Zato se moramo učiti složnosti, da bodemo vsi

ta isto zahtevali, učiti se pravice, da bomo vsi pravico tirjali, to je da bomo spoznali, kde se nam in drugim krivica godi in jo od sebe in od drugih zavračali. Družba da moč. Imeli smo dozdej večidel samo posiljene družbe za ceste in davke in vojake, prihodnjč bomo si imeli napravljati tudi svobodnih družeb. Tu ne mislimo samo na čitalnice, ki so nam narodne izobraževalnice in zabavalnice, ampak tudi take, ki našo korist vidno in čutno pospešujejo. Postavimo nekdo proda vina in silja, poplača dačo, ostali denar pa nese 5 ur daleč v hranilnico, sosedi pa okoli denarja iščejo in ga ne dobijo.

Napravimo si založnico, društva, da ostane denar bliže in pomaga bližnjim, sosedi v enem okraju se poznajo in vedo, do kolike vsote si smejo na lice zaupati. Taka društva so na Českem in Moravskem in čudo kaj koristijo. Drugi primer: Posestniki v Halozah ne morejo vina prodati, ono nima ob času nobene cene. Združijo se in njihov pooblastenec ga pri kakem težejšem krčmarju večega mesta za vse dober kup pruda, izognejo se nepoštena mešetarije in če je poštena kapljica, povzdignejo svoje blago in svojega kraja ime in napolnijo si možnjo. Družba je moč. Na Českem pridelavajo peso za sladkor, v časih kupca ni bilo, združili so se kmeti, napravili si sladkornice, in glejte, kar eden ni zmožel, in drugi in tretji in morda štiri in peti ni zmožel, zmožlo jih je vseh pet, na mesto pese prodavajo sladkor in kupcev je dovolj. Družba da moč. Recimo, eden uradnik, edna uradnja nam noče slovenski pisati, ne pravimo, da se je to kde zgodilo, ampak mi tak slučaj le postavimo, ednega posameznega, ki bi kaj takega zahteval, lahko odpravijo, drugega tretjega desetega in stotega tudi, ali če se jih sto združi in zahtevajo vsi in se pritožijo po postavnih potih, dosegli bodo. Združenje da moč. Zato tudi mi Slovenci združenja iščejmo, to je celo naravno združenje naj pred srenje, potem okraji, potem ves narod, in tako potem z drugimi narodi in zgodovinsko opravičenimi deželami v eno edino mogočno Avstrijo. To je namen. Nameni se dosežejo, ne če kdo kaj namenjava, ampak če to kar se namenjava, vsi ali vsaj večina odločno namenjavajo. V ta namen pa je treba se učiti, občevati, brati. Zato so časniki. „Slovenski Gospodar“ Vam je na ponudbo, naročite se, naročba stoji s podobami vred kakor dozdej.

Vredništvo in založništvo.

Postava 5. decembra 1868,

ktera vredeje brambovsko dolžnost po deželah v drž. zboru zastopanih.

Čl. 1. Kako se ima spolnovati brambovska dolžnost določuje sledeča postava.

Čl. 2. Pričujoča postava zadobi svojo veljavo dne, ktere se razglaši in je veljavna z vsemi priboljški, naštetimi v §. 21 do 29 (incl.) tudi za one, ki že sedaj služijo v stoječi ali pa v pomorski vojski, samo s tem pridržkom, da se smejo z ozirom na težave prehoda pri orožjih leta 1865 in 1866 potrjeni še le leta 1870 prestaviti v reservo, ko bi to namreč za neobhodno potrebno spoznal državni vojni minister s porazumljenjem s deželnim brambovskim ministrom. Zato pa bodo taki vojaki za časa jih službe v rezervi oproščeni vsake vojaške vaje.

Čl. 3. Izjeme in priboljški, kar jih ima glede brambovske dolžnosti tržaško mesto in okolica, devljejo se s tem ob moč.

Brambovski dolžnosti podvrženi, a dozdej vojaške službe popolnoma oproščeni v nekdanjem okrožju Kotorskem in na kopni deželi nekdanjega okrožja Dobrovniškega Dalmatinskega kraljestva imajo odsihmal zadostovati svoji brambovski dolžnosti le v deželni brambi.

Organizacijo (vredbo) in porabo po sedanjosti postavi brambovski dolžnosti podvrženih mož na Tiroljskem in Vorarlberškem, kar jih bo ostajalo čez poln lovski polk, kakor tudi službovanje v deželni brambi teh dežel bo natančneje določilo deželno postavodajstvo.

Čl. 4. One osebe, ki so se pred veljavo te postave v smislu zaokaza 21. febr. 1856 od vojaščine odkupile in se je odkupnina od njih sprejela, popolnoma so oproščene vsake vojaške službe.

Čl. 5. Ko bi žugala nevarna vojska in bi ne bilo izpolnjeno predpisano število stoječe in pomorske vojske, morejo se po razmeri starosti k službi v rezervi ali v deželni brambi poklicati vsi oni, ki so bili po dosedanji brambovski postavi vojaštvu podvrženi in so tudi prišli k novačenju, a se niso potrdila med vojake, če niso še dovršili 32. leta svojega življenja.

Čl. 6. Pričenši dne, ko veljavo zadobi ta postava, ne sme se nihče več na telesu kaznovati ali v železje vklepati, niti v stoječi, niti v pomorski vojski, niti v deželni brambi.

Čl. 7. Glede kazni, ki se imajo po pričujoči postavi določevati, dostaja se postopanje, sodba in izvršitev političnih uradnih po predpisih, ki so jim dani o političnem kazenskem uradovanju.

Čl. 8. Moj minister za deželno brambo ima v porazumljenju z državnim vojnim ministrom izdati potrebne zaokaze, po katerih naj se ta postava izvršuje.

V Būdi, 5. decembra 1868.

Franc Jozef I. r.
(Podpisi odgovornih ministrov.) („Sl. N.“)

Gospodarske stvari.

Kaj je storiti, da bikine ubežijo.

Da biki ne ubežijo in poprek nikogar ne napadejo, se priporoča sledeč pomoček. Biku se mora še v hlevu rep čez hrbet pripognoti in se mu privezati na roge, da ne more glave prinagnoti, da bi ga ne bolelo. Tako zvezan bik mora glavo zmirom visoko nositi in je tako pokoren, da ga vsako dete more voditi.

O odločenju različnega reda za različno obrnene kraje najdemo v „Frauend. Bl.“ sledeče: za jutro stran so prilične posebno vse jablani, hruške, slive, črešnje, murve, kutine, ribezelj. — Za južno stran: vino, breskve, mandelni, majniške črešnje, pozno zrela jabelka, hruške in nektera plemena sliv, da bi hitreje dozorele. — Za večerno stran: murve, marilice, slive, jabelka hruške, črešnje maline, kutine in arbež. — Za sevno stran: Kisle črešnje, lešnjaki in maline. Ako se kateri strani po spred stolecih hramih ali drevesih več ali manj sence dela, se mora na to ozir jemati; tako se tudi prostejša in bolj zavarovana lega, mrzlejša ali toplejša tla ne smejo spregledati.

Bučelarstvo.

Kako gre buče kupovati.

Koš, ki bi imel dober biti, mora razum več ali manj priročnega in lepega stanovanja posebno veliko množino bučel imeti. Več ljudstva biva v košu, tim viša je njegova cena, če je sicer v dobrem stanu. Množica ljudstva se spozna letnega časa po močnem in trajajočem hrumu, če se na koš potka in z učesom na žrelu posluša. Dober koš ne sme prestar biti. Eno-, dva- k večemu triletne koše je naj bolje kupiti. Dober koš mora tudi toliko založenega imeti, da ljudstva hraniti ni treba. V pozni jeseni ali po zimi kupovati ne sodi, ker se takrat ne zna, koliko je založenega medu, koliko ne. Spomlad ali čas rojenja je naj pripravniši. Kar se rojev tiče, kupuj le samo take, ki so ali meseca maja ali v prvi polovici junija se vzdignoli. Poznejši roji preveliko stoje, ker se navadno v jeseni močno hraniti morajo. Dober koš ne sme brez matice biti. Če se kupi blizo kje kakšen koš, ga je treba rano, poprej ko začnejo buče letati, na novo mesto postaviti, ker se drugače preveč bučel

zaleti vračajočih se na staro mesto. Roji se postavijo hitro po rojenju na vsakem priročnem kraju.

Domače stvari.

Kopeli za noge proti glavoboli, omamici, krču v želodecu in koliki. Če se med ljudstvom kopeli za noge pri taki bolezni svetujejo, se navadno reče: Napravi si kopel za noge vročo, kakor boš mogel prenašati. — To pa je celo krivo, ker če ravno kopeli za noge, pri zgoraj imenovanih boleznih večkrat koristijo, vendar vroče vsikdar škodijo; če zatoraj hočemo, da kopel za noge pri rečenih boleznih koristi, mora biti samo mlačna (morda tako topla kakor je novodajeno mleko) nikakor pa vroča. Čez 15 minut se kopel ne sme rabiti. Po kopeli se morajo noge toplo zaviti.

Pomoček proti stenicam. Nakoplji si kolmusovega korenja (*Calamus aromaticus*), zreži ga in kuhaj jedno uro. S to tekočino vmivaj pohištvo in ga vlij v vsako mesto, v katerem misliš, da se nahajajo stenice. Vroča tekočina in jena vonjava prežene ali pomori vse stenice popolnoma.

Pridavanje apna kokošni hrani. Ker so kosti živali sestavljene naj več iz apna, zatoraj je vsem živalim potrebno apno. Ker se v vsaki hrani nahajajo delki apna, tako ni potrebno, da bi se živalim davalo apno posebno. Kokošim in drugi domači perutnini pa ni potrebno apna samo za kosti, temoč tudi za jajca, ker jajčeva lupina je večidel iz samega apna. Ako tedaj hočemo, da nam kokoši prav obilno nesejo, treba skrbeti za to, da dobijo več apna v jed. V ta namen je naj bolje, če se jajčeve lpinne celo nadrobno stercijo in zmeljejo in s to moko potrosi hrana za kokoši. Skušnje potrudujejo, da so kokoši, ki so na ta način k hrani primešano apno dobivale, trikrat toliko jajec iznesle, kakor one, ktere so sicer ono isto hrano ali brez apna dobivale. — Treba skusiti.

Mravlje naj lože pokončaš, če mravljišča poiščeš in z vrelo vodo dobro poliješ.

Sir se varuje črvov, če se v hmelj zamota; po tem dobi tudi dober okus.

Voda za omivanje posode. Steklena in prščena posoda, v kateri se nosi voda ali stoji, postane s tega nečista, da se v nji vsede apno, ktero se samo z vodo ne da izmiti.

Ako se vendar k vodi prilije malo solne kisline (na merico po 12—15 kapelj) se s tako vodo ne omije samo čisto posoda, temoč tudi okno.

Poraba premogovega pepela za gnoj in klajo. Premogov pepel svinje rade žerejo posebno one, ktere se pitajo, če jo spustiš iz hleva gre naj prej pepel iskat in ga žere. Prasecem je zlo koristno davati med klajo pepela s peskom zmešenega, kar čini, da ne dobijo griže in poprek ne zbolijo tako lahko. Na ta način se pepel zmeša tudi z gnojem, kar je tudi koristno.

Iz starega novo. Angleži delajo iz starega platna novo. Staro platno se namreč z mašinami raztrga, vlakno se dobro izpere in se sopet prede in tke. Ravno tako ravnaajo z volnatimi cunjami, iz katerih delajo nove robce in druge stvari. Tudi svilne (židane) cunje porabijo na ta način.

Novi cement za cevi, po katerih gre plin (gaz) ali hlapi se tako pripravlja. Vzemi 6 delov celo na tanko stolčenega grafitu, 3 dele pogašenega apna in 6 delov sumporne kiese soli, to se vse skupaj zmeša z 7 deli kuhanega olja. Zmes se mora dobro premešati. G. L.

Navodi k narodnemu gospodarstvu.

(Dalje.)

IV. del.

O bankah.

41. Stvar je celo jasna, da bankine note morajo biti jednako kovini dobre: recimo, da se je vstanovila banka z zlato in sreberno založnino en milijon goldinarjev; ta posodi dobrim in zanesljivim upnikom to vsotino v svojih notah ter hrani zlato in srebro. Za posojeno vsotino v notah dobi v zameno biljege ali dolžna pesma za en milijon goldinarjev: na ta način se je bankin kapital dvostruko pomnožil: ima zdaj na mestu jednega dva milijona goldinarjev, namreč en milijon v zlatu in srebru, in en milijon v biljegah od

svojih upnikov. S tim so tedaj bankovci, ki krožijo zavarovani dvostroke, t. j. kakor 2 : 1, tako, da ako bi se ji vse zlato in srebro pokralo: jene biljege (zaupnice od upnikov), če so dobre bi plačale krožne note, bankovce, in ako bi vsi upniki zapadli, falili, je kovina, ki krožni papir reši.

42. Varnost vendar more biti celo popolna brez takošne dvostroke zagotovitve: bankine note se gotovo nikoli ne vse na enokrat ne vrnejo rešit za zlato in srebro, in zato banki ni treba imeti vedno pripravljene toliko kovine, da bi rešila vse bankovce za enokrat. Tudi se ne zgodi, da bi vsi jeni upniki falili, obožali; zanašati se zato sme da banka še v kakšni nezgodi pravičnim tirjatvam zadostovati more. Pri vsem tem vendar je dobro in potrebno, da ima banka toliko gotovine pripravljene v zalogi, da kolikor si bodi število svojih bankovcev brž polno rešiti more, ali da je v obče v posestvu tolikega kapitala, da se onim, ki jene biljege sprejemajo ni treba bati nobene izgube. Ko se banka po omenjenih pogodbah ravna, se jene biljege tako rade sprejemajo v plačilo kakor zlato in srebro, da, še rajši, kakor so že vzroki omenjeni bili, po takem se ve da veliki del kovine brez kroženja in brez prida leži, ker na njegovem mestu kroži papir.

43. Recimo, da v kateri državi se potrebuje sto milijonov za obče zamenjevanje ali barant; ako bi se barant opravljal z bankovci namesto kovine, tu bi se ne trebalo sto milijonov v zlato in srebru, temoč samo toliko, da se more vselaj bankovcev za zlat in sreber denar rešiti, kolikor jih na to zahtevo banki dojde. Pri takem bi tedaj mogoče za sto milijonov goldinarjev zadostovalo banki samo 25 milij. v kovini a 75 milijonov v papirju, da je le ta papir z gotovim in zanesljivim kapitalom zavarovan.

44. Ze iz tega kar smo dozdej razjasniva je banke in bankine zadeve omenili, lahko previdimo, da banke so veliko koristne; pa treba je, da še o njihovi koristi nekoliko več razmišljujemo. Omenimo naj prej posebno banke hranilnice in banke posojilnice, ktere so navadno oboje za jedno. Varčljivost se človeku priporoča moralčno za krepost, in res je ta krepost tudi le premalo med ljudmi, kakor vseh drugih, ktere se pripravljati imajo. Dobre hranilnice so naj lepši tempel varčljivosti; treba pa je, da so te tako vredjene, da tudi naj manjše doneske sprejemajo in drugo vsotino na obresti vlagajo: težakom, dninarjem, rokodelcem in drugim, kim se le delo od časa do časa plačuje, vele mnogo koristi takšna prilžnost, da si lahko te pa te nekoliko krajcarjev na ta način varno shranijo.

45. Dostikrat imajo lepega kapitala vdove, nedorasli in nedoletni otroci in sploh ljudje, ki o posojivanju in barantnih zadevah celo nič ne razumijo ali premalo, da bi se s tim pečati mogli, ti ljudje tedaj, ko bi jim ne bilo lahko mogoče svoj kapital na obresti posoditi, trebalo bi jim živeti od glavnice; na ta način pa bi pogosto glavnico brž potrošili in obožali: tukaj hranilca na vso korist pomaga; varuje kapital in plačuje od njega obresti. Pa tudi ljudje, ki prihranjen kapital za posojivanje imajo in bi tudi ta posel sami razumeli, bi ga vendar zavolj mnogih sitnosti sami radi ne opravljali ali zavolj drugega poslovanja opravljati ne mogli: tudi tem je tedaj na naj boljšo korist prihranjen denar hranilnici vskrb izročiti, da jim inace brez dobička ne leži.

(Dalje prih.)

Dopisi.

Maribor. Deželnemu poslancu in vredniku „Slov. Gosp.“, dr. Prelogu je odleglo in sme se reči, da je iz nevarnosti. Prihodnjo nedeljo bodemo imeli v tukajšni čitavnici tombolo in gledišno igro, h kateri odbor vabi vse člane in prijatelje. Od novega leta počne pod vredništvom gosp. J. Jurčiča tukaj izhajati „Slovenski Glasnik“. Bog daj srečo!

Od sv. Miklavža pri Monšpergu. J. S. Če ravno priprost kmetič vendar vzamem pero v trdo roko, da Ti ljubi „Slovenski Gospodar“ pišem nekoliko vrstic, pa moje vrstice bodo več žalostnih kot veselih novic prinesle. Javne varnosti je tu v naših krajih prav malo. Tako so 6. dec. v Sesterzah 3 hiše okradli in na ravno ta dan v Cerkovcih pokopali poštenega kmeta iz Staršine. V Mihovcih so ga bili neki ponočni potepuhi stepli in vmreti je moral. Ravno danes t. j. 8. dec. pa na Ptujski gori ravno takega reveža pokopujejo. Da bi pač za take hudobije bolj ostra kazen

bila, ne godilo bi se jih toliko po svetu. Tudi sodnije so pa mojem kmetovskemu razumu v takih primerljajih preveč vsmiljene. Pa bi se moral že studenec, iz kterega take sirovosti izvira, zamašiti to je ljudje bi se morali bolje podučiti svojega bližnjega ljubiti in samega sebe spoštovati. Dokler pa se našim otrokom po ljudskih šolah samo tuji nemški jezik vbija v glavice, požlahtnjenje srca pa se v nemar pušča, dotler nam tudi ni upati boljših varnejših časov. Toraj spoznajmo pravi namen ljudskih šol po deželi.

Iz Podgradja. Dragi „Slovenski Gospodar“, dovoli malo prostorčeka, da ti tudi iz okolice podgrajske nekaj naznamim, kako se nam kaj godi z narodnjaki.

V nedeljo 22. listopada je nam ljutomerska čitalnica veselo zabavo napravila, igrala se je igra, ktero so gosp. Gomilšek, Jesih in Ornik kakor tudi gospodičini Huber-jeva in in Šmoher-jeva, tako izvrstno igrali, da smeha in ploskanja skoro ni bilo konca. In na 29. list. je osnovala čitalnica tombolo, pred ktero je v sredo, osnovala tudi nenarodna stranka tombolo, in je tudi povabila vse narodne, naj jo obhodijo, kar se je tudi zgodilo, in obljubili so vsi nenarodni, da pridejo vsi v čitalnico na tombolo, in se je tudi dogodilo, bila je vsa nenarodna stranka v čitalnici prav vesela in nekteri mladi gospodje so tudi izvrstno peli. Ali poglavitnega nemškutarja ni bilo, kteri je nekterim možem iz Podgradja rekel, da so vsi Slovenci bili pri nemški tomboli, in da so obljubili, da bodo od zdaj vsi z nemškutarji držali in slovenščino pustili, jaz pa naravnost rečem, da so zdaj po takem vsi nenarodni, vsi narodni postali, (?) samo vi gospod vendar nikdar ne bodete narodnjak, da še je le zmirom vaše veselje narodnjake ogovarjati z navado, kakor stare labračje; meni ste že vsa imena dali huda in dobrih nikdar, zdaj še da sem kurator čitalnice; naši čitalnici še dozdej ni trebalo kuratorja, ali vi trdovratni nemškutar ga potrebujete; ker se z ničim drugim tolažiti ne morete, bi vam kurator naj bolj znal vašo krv ohladiti, in zato službo bi naj bolj primeren bil, kak panslavist. Kakor pa gospod zna, tako tudi njegov uradnik, kteri mi je glas poslal da sem osel pa ne župan, tudi mi je vlice rekel (aber so ein gescheidter Mann, und die Novice lesen ist wohl eine Schande) tako in enako obrekovanje in grdenje, vam je vse zastojn, žlahtni gospod; še ne znate tega, da vam noben človek nič ne verjame, da vas že vsi dobro poznajo, da ste od zunaj v ovčjnji obleki, od znotraj pa zgrabljivi volk, kteri hoče vse Slovence požreti, in samega sebe. —

Iz Dunaja. č. (Hrvaški jezik na Dalmatinskem. Naredba šolskega svetovavca v Galiciji. Obletnica „českega akademiškega spolka“.) Ne morem si kaj, da bi ne pisal nekoliko vrstic o sporočilu, ki mi iz prav zanesljivega vira dohaja. Izvedel sem, da se je zadnji čas posvetovalo v ministerskem svetovavstvu in sklenolo na Dalmatinskem po vseh šolah ljudskih, realnih in latinskih v prihodnih dveh letih vpeljati hrvaški jezik kot učni in tako laški zaplavbi primerne jeze postaviti. Pravilo se je, da se v Kotoru z to vpeljavo počne. Tudi v upravnih uradih se bode hrvaščina kot uradni jezik vpeljala in vsak uradnik bode zavezan si hrvaščine v dveh letih naučiti, da bode narodnega jezika v besedi in pismu zmožen. Ravno to se misli tudi pri sodnijah storiti. Pravi se, da so ti sklepi sad popotovanja po deželi namestnika viteza Wagner-ja. Tudi po Slovenskem Štajarju so že taki gospodje popotovali in pozvedali ali do sedaj mi o podobnem posvetovanju zastran vpeljave slovenščine v tamošnje šole in urade še ni došla nobena vest. — Iz Galicije mi znanec piše prav posnemovanja vredno reč. Te dni je namreč šolski svetovavec za Galicijo razposlal okolnik na učitelje ljudskih šol, v kterem je resno opominja naj v prvih razredih deco podučujejo v maternem jeziku, ker ljudske šole niso za to, da bi se deca nemščine učila ampak obče potrebnih človeških nauk. — Prav vesel večer je napravil svojim udom in gostom „česky akademicky spolek“ 7. t. m. obhajaje svojo prvo obletnico. Bili so zastopani vsi slovanski narodi in prav lepo se je pokazala pri ti priliki slovanska vzajemnost.

Politični ogled.

Brambovska postava, kakor je uradni list od 8. t. m. naznanil, je od presvitlega cesarja potrjena.

Baron Rauch je imenovan za bana hrvaškega in Koloman Bedekovič za ministra hrvaških zadev v Pešti, kder je že tudi položil prisego v roke Jega Veličestva cesarja. Dvorna kancelarija v Beču bode še tako dolgo uradovala, dokler da bode ministerstvo popolnoma vrejeno.

Iz Belgrada se javlja jako zanimiva vest, da se je tam pod predsedstvom gosp. Feodora Nikoliča dediča vmorenega Mihajla ustanovilo društvo srbskih bogatincev, katero bode napravilo železnico skoz knježevino srbsko. Tako je prav na svoje noge se je treba postaviti.

Iz Petrograda se poroča o ruskih denarstvenih zadevah, da so se v letu 1867 dohodki za 15 milijonov rubljev zvišali, troški pa za ravno toliko znižali. Vlada razpolaga v zvonajnih državah v kovini in tekočem računu čez 78 milijonov rubljev.

Kakor se iz Pariza poroča, so pri zadnjich omenjenih nagajivostih več nepokojnežev potaknoli po ljuknjah nego se je z prvenja javljalo.

Iz Španjolskega se ne čujejo preveč vesele novice. Pragnana kraljeva rodovina pre podpihuje upor proti sedajni vladi. Ljudstva se pač počasu zmodrujejo.

Skupni državni proračun, ki ste ga delegaciji za leto 1869 posvetovale in sklenole, ima tele številke:

Redne potrebe:

1. Skupno ministerstvo zvonajnih zadev	4,081.959 gld.
2. Skupno vojno ministerstvo:	
a) Armada	69,777.692 "
b) Vojno mornarstvo	7,461.132 "
3. Skupno denarstveno ministerstvo	1,686.257 "
4. Skupna računsa protipazba	101.950 "

Vsota 83,108.589 gld.

Odtegnejo se dohodki iz colnine 7,927.000 "

Ostanejo redne skupne potrebe 75,181.589 "

Od tega pride na kraljestva in dežele v dunajskem državnem zboru zastopane 52,627.398 gld.

Izvnredne potrebe.

1. Skupno ministerstvo zvonajnih zadev	101.481 gld.
2. Skupno vojno ministerstvo:	
a) Armada	4,739.681 "
b) Vojno mornarstvo	1,289.028 "
3. Skupno denarstveno ministerstvo	13.830 "
Izvnredne skupne potrebe	6,144.020 gld.

Od tega pride na kraljestva in dežele v dunajskem državnem zboru zastopane 4,300.814 gld.

V Pragi je pri zadnjih dopolnivnih volitvah narodna stranka slavno zmagala. Narodnjakov voljenih je 23, Nemcev 8. Nemce so židi in uradniki volili.

Novičar.

„Novice“ so prinesle dopis iz Dunaja, kako se paragraf 19 izvršuje. Dopis se glasi: „Že precej dolgo se učiteljske službe za srednje slovenske šole razpisujejo s pogojem, da morajo prosilci dokazati znanje slovenskega jezika, ali ktere ga jemu sorodnega narečja. Čudno se nam je Slovencem zdelo predrznost, da služeb na Slovenskem, zlasti kar imamo §. 19 prosijo tudi taki, ki nimajo niti duha niti sluha slovenskega. Odkar pa sem slišal, kakovi predlogi iz teh dežel prihajajo na Dunaj, kar nič več se ne čudim in tudi prosilec ne zamerim, kajti kruhek je vendar le dober, če je tudi slovenski. Bila je nedavno z omenjenim pogojem razpisana služba na Slovenskem: izmed prošnjikov je bil prvi predlagan trdi Nemeč, med razlogi zanj je bil menda eden kaj čuden. Razpis zahteva sicer znanje slovenskega jezika, a ker je v tukajšnji učilnici (tako se je reklo) učni jezik nemški, zato nima ta pogoj nobenega pomena.“

O tem dopisu je „Slov. Narod“ prinesel prav izvrsten voden članek, v katerem ostro graja politiko slov. državnih poslancev in se zlo čudi, da so „Novice“ o tem nasočem, dopisu samo rekle „O ubogi 19 §. kako čudno se ravna s teboj“. Moramo reči, da se celo zlažemo s tim, kar je o imenovanem dopisu rekel „Slov. Narod“.

Deželni poslanec za mesti Kranj in Loko in generalni vikar za Ljubljansko škofijo g. Anton Kos je v četrtek 10. t. m. po kratki bolezni na vratu vmrl.

Nova čitalnica. V Žalcu so rodoljubi, kakor se „Slov. Nar.“ piše, sklenoli napraviti narodno čitalnico. Bog daj srečo!

Čudno nasprotje. Uradni listi oznanjajo, da se v Velički vse na boljše obrača in da bode v nekterih mesecih sopet mogoče v solarijah kakor poprej delati. Drugi neodvisni listi pa pravijo, da je v Veličkih solarijah vse zgnubljeno. Verjeti se ve da moramo prvim. Brat gosp. državnega pečatnika naj novejšega grofa avstrijskega je nadzornik vseh rudarij v cesarstvu.

Glasovitega tolovaja Juhasza na Ogerskem so pre kmetje ubili.

Svet Poljakom. Znani republikanec in izvrsten poznanec in stari prijatelj Poljakov „Mazzini“ svetuje v svojem nedavnem pozivu na Poljake, naj odstopijo od dosedajne, sebične izključivno poljske politike in naj se zedinijo z svojimi brati Rusi k osvobodjenju in spasenju drugih narodov slovanskih.

Starina Purkyne. Te dni je slavil v zlati Pragi ta veleučeni mož svojo doktorstveno 50 letnico. Cel česki narod se je vdeležil veselega dneva svojega vernega sina, kteremu tudi visoka učenost ni zaslepila oči, da bi bil pozabil, da ga je porodila česka mati. In tako mora tudi biti. Tudi možati Rieger je praznoval te dni svoj 50. god.

Kultura nemških dijakov na dunajskem vseučilišču. V sredo 9. t. m. je praznovalo neko društvo dunajskih nemških dijakov tako imenovani komers, t. j. petje, pitje in vpitje. Pri ti priliki so se nemški jogri vednosti tako hudo stepli, da je jeden teh izobraženih mladenčev pre mrtev obležal. Da bi pač taka spridenost nikdar ne prišla med naše slovanske mladenče. Žalostno je le to, da se takim porednežem preveč skozi prste gleda od dotičnih oblastnij.

Kapital in inteligencija, t. j. razumnost. Naši nemški sosedi se radi ponašajo s tim, da pravijo oni imajo denar in razumnost na svoji strani. Te dni so bile volitve v mestni zastop v zlati Pragi in seveda se je nemška stranka napenjala svoje ljudi spraviti v zbor trdeča, da je na njeni strani kapital in inteligencija. Časopis „Naše listy“ pa je zračunil, da vsi udi nemškega volilnega komiteta plačujejo vkup 28.000 g. dače med tem ko udi narodnega českega komiteta, ki se „Pokrok“, t. j. napredek imenuje, 91.300 gold. plačujejo, tedaj za 63 300 gold. več od onih. Kandidati nemške stranke vsi vkup plačujejo 16.524 gold. davka, med tem ko od česke strani postavljen kandidat jeden sam plačuje 10.719 gold. davka brez naklade. Znamo, da se tudi v drugih krajih tako širokoustijo.

Zakaj bi bil po mnenju nekterih ljudi Slovan na svetu. Na to vprašanje odgovarjajo „Humorističky listy“ z tremi obrazki. Prvi obrazek, kaže moža napolnujočega državne denarnice, drugi v ječi sedečega časnikarskega pisatelja, tretji vojaka na bojišču pobitega.

Tržna cena

pretekli teden.

	V Varaždinu		V Mariboru		V Celju		V Ptujju	
	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.
Pšenice vagan (drevenka)	4	—	4	40	4	70	4	15
Rži	2	80	3	20	3	15	3	—
Ječmena	2	60	—	—	3	20	3	20
Ovsa	1	80	1	90	1	70	1	70
Turšice (kuruze) vagan	2	35	2	95	2	60	2	60
Ajde	3	20	2	80	2	90	2	70
Prosa	2	50	4	20	2	80	4	40
Krompirja	1	30	—	90	1	15	1	—
Govedine funt	—	19	—	26	—	24	—	25
Teletine	—	22	—	29	—	26	—	26
Svinjetine črstve funt	—	28	—	28	—	26	—	25
Drv 36" trdih seženj (Klafter)	11	—	—	9	—	11	—	—
„ 18" „ „ „	—	—	5	55	—	—	—	—
„ 36" mehkih „	6	50	—	—	7	—	7	—
„ 18" „ „ „	—	—	3	80	—	—	—	—
Oglenja iz trdega lesa vagan	—	80	—	60	—	45	—	90
„ „ mehkega „ „	—	60	—	50	—	35	—	70
Sena cent	1	20	—	—	—	85	1	—
Slame cent v šopah	1	10	—	—	—	70	—	80
„ „ za steljo	—	80	—	—	—	60	—	60
Slanine (špeha) cent	42	—	40	—	—	—	40	—
Jajec, pet za	—	15	—	10	—	12	—	10

Cesarski zlat velja 5 fl. 58 kr. a. v.

Ažijo srebra 119.—

Narodno drž. posojilo 64.25.

Loterijne srečke.

V Trstu 9. decembra 1868: **71 32 24 78 3**

Prilagodnje srečkarije je 28. decembra 1868